

**Діденко Ніна Григорівна**

Професор кафедри управління охороною здоров'я  
та публічного адміністрування  
Національного університету охорони здоров'я України,  
доктор наук з державного управління, професор

**ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДИЧНОЇ СФЕРИ  
В УМОВАХ ВІЙНИ**

Цифрова трансформація держави стала одним з провідних трендів останніх років і активно реалізується в медичній сфері з 2016 року, коли було прийняте рішення про запровадження електронної системи охорони здоров'я (далі – ЕСОЗ).

До війни ЕСОЗ розглядалася як цифрова медична платформа, яка створюється для використання в медичній практиці, управлінні медичними закладами, доступі до лікарських засобів тощо. Така сукупність інформаційних сервісів спрямовувалась на раціональний розподіл та ефективне використання медичних та фінансових ресурсів держави, створення умов для прозорої конкуренції на ринку медичних послуг, забезпечення пацієнтів необхідною медичною інформацією та допомогою. Користувачі (лікарі, пацієнти) отримали можливість вирішувати медичні проблеми в електронній формі (через смартфон або комп'ютер) в рамках двох компонентів: 1) електронні медичні інформаційні системи (МІС) – цифрові системи, які дозволяють користувачам отримувати доступ до необхідних послуг у зручний спосіб (медики та пацієнти); 2) центральна база даних e-Health – програмне забезпечення з набором інформації, яка дозволяє надавати медичні послуги онлайн (держава).

Сьогодні ЕСОЗ – одна з найбільших ІТ-систем в Україні, в якій зареєстровано 35 млн українців та працюють близько 400 тис. медичних та аптечних працівників.

Але війна стала загрозою стабільному функціонуванню електронної системи охорони здоров'я, оскільки медичні інформаційні системи втратили частину своїх ресурсів, частково – офіси, обладнання та кадри. Залишаються такі проблеми як: недостатня цифрова компетентність частини медичних працівників; втрата великої кількості паперової медичної документації, яка часто не підлягає відновленню; дисбаланс у цифровому навантаженні, коли на заході країни кількість користувачів зростає, а на сході – зменшилася; недостатній захист персональних даних та кіберзагрози.

Виникає також необхідність підвищувати якість та операбельність медичних інформаційних систем (далі – МІС), щоб мати можливість передавати електронну медичну документацію або інформацію про

м. Одеса, 23 березня 2023 р.

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції  
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

пацієнтів між різними МІС. Потрібно вирішувати проблеми сумісності та електронної взаємодії з іншими інформаційними системами та державними інформаційними ресурсами.

Вирішення цих проблем здійснюється як на державному рівні, так і на рівні конкретних користувачів. Наприклад, не маючи достатнього комп'ютерного обладнання, лікарі стали більше використовувати мобільні телефони, планшети. Як зазначається у публікації С.Тернової, така активність за час війни виросла на 24% і тепер складає 55% [5].

За даними ДП «Електронне здоров'я», за час війни було розроблено функціонал для реорганізованих закладів; функціонал, завдяки якому сімейний лікар може виписати електронний рецепт незалежно від того, чи має він декларацію з цим пацієнтом; з 1 серпня 2022 року запроваджено електронні рецепти на антибіотики [5].

Серед основних змін, які реалізуються наразі для розширення цифрового формату медичних послуг, важливу роль відіграє можливість медсестер і медбратів первинної ланки вносити дані про щеплення до ЕСОЗ.

Суттєво змінюється наразі система забезпечення пацієнтів лікарськими засобами. Для того, щоб пацієнт зміг безперешкодно отримати е-рецепт на ліки у будь-якого лікаря та погасити його у будь-якій аптеці, керівники медичних та аптечних закладів мають завчасно до 31.03.2023 подбати про підключення до національної електронної системи охорони здоров'я (ЕСОЗ). Ця вимога передбачена Ліцензійними вимогами, що встановлюються державою, та поширюється на медичні заклади та ФОП незалежно від рівня медичної допомоги, яку вони надають, форми власності закладу чи його спеціалізації.

Для відстеження, оцінки закупівель, розподілу та обліку лікарських препаратів Кабінетом Міністрів України ухвалена постанова, якою передбачено впровадження в експериментальному режимі електронної системи управління запасами лікарських засобів та медичних виробів «e-Stock». Головний споживач функціоналу – заклади охорони здоров'я. Через систему «e-Stock» вони подають запити щодо необхідних ліків та медичних виробів, що закуповуватимуться за державний кошт. Це дозволяє оптимізувати процес збору потреб, зробити його якіснішим та більш системним, тому у подальшому «e-Stock» розглядається як система обліку та управління всіма матеріальними ресурсами в галузі охорони здоров'я, яка допоможе раціонально використовувати кошти на закупівлю ліків та ефективно розподіляти гуманітарну допомогу, а також міститиме актуальну інформацію про наявність лікарських засобів, верифіковані статистичні дані та автоматизовані процеси [1].

Для управління розвитком електронної охорони здоров'я, покращення подальшої міжвідомчої та міжсекторальної взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, надавачів медичних послуг та громадських організацій у грудні 2022 року було створено дорадчий колегіальний орган – Офіс координації розвитку електронної охорони здоров'я, що дозволило проаналізувати впровадження таких проєктів, як розширений неонатальний скринінг, електронні рецепти на антибіотики та наркотичні (психотропні) препарати, пілотні проєкти з розвитку телемедицини, удосконалення роботи електронної системи охорони здоров'я, системи ЕЛІССЗ, MedData та визначити дорожню карту проєктів на 2023 рік, до якої увійшло 107 цифрових проєктів у сфері охорони здоров'я, спрямованих на автоматизацію процесів для медичних працівників, підвищення якості, доступності та безпечності медичних послуг для пацієнтів [3].

Для цифрової трансформації медичної сфери позитивним є приєднання України до Регіонального плану дій у сфері цифрової охорони здоров'я, головна мета якого – сприяти цифровій трансформації медицини в Європі та Центральній Азії для покращення здоров'я та добробуту людей [2].

Україна стала також членом семирічної програми «Цифрова Європа» і може брати участь за такими напрямками як «Високопродуктивний комп'ютинг» (проєкти, які обчислюють великі масиви даних для рішень у охорони здоров'я); «Штучний інтелект, дані та хмарні послуги» (проєкти, які створюють продукти на базі штучного інтелекту); «Цифрові навички» (проєкти, які створюють можливості для набуття нових навичок у сфері ІТ); «Використання цифрових технологій в економіці та суспільстві» (проєкти, які впроваджують цифровізацію у сфері охорони здоров'я) [4].

**Висновки.** Отже, незважаючи на воєнні дії, продовжується робота по підтримці стабільної та захищеної роботи електронної системи охорони здоров'я, вдосконалення поточного функціонала, впровадження нових цифрових інструментів.

У найближчий час найбільш нагальними можна вважати необхідність вирішення таких питань як: надання фінансової і технічної підтримки медичним закладам щодо технічного обслуговування МІС, навчання медперсоналу; оновлення законодавства та механізмів захисту персональних даних пацієнтів; розвиток необхідної телекомунікаційної інфраструктури в медичних закладах.

Для подальшого впровадження ЕСОЗ у МОЗ створюється новий департамент цифрових трансформацій, який має забезпечувати формування державної політики стосовно цифрового розвитку галузі, використання інформаційних ресурсів електронного формату,

здійснювати моніторинг надання електронних послуг у галузі охорони здоров'я.

### **Список використаної літератури**

1. Доступність українців до лікарських засобів: Уряд ухвалив постанову щодо впровадження електронної системи управління запасами «e-Stock». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/dostupnist-ukraintsiv-do-likarskykh-zasobiv-uriad-ukhvalyv-postanovu-shchodo-vprovadzhennia-elektronnoi-sistemy-upravlinnia-zapasamy-e-stock>
2. Європейські країни прийняли план дій у сфері цифрової охорони здоров'я. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/evropeiski-krainy-priynialy-plan-dii-u-sferi-tsifrovoi-okhorony-zdorovia>
3. Створено Офіс координації розвитку електронної охорони здоров'я URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/stvoreno-ofis-koordynatsii-rozvytku-elektronnoi-okhorony-zdorovia>
4. Тарасовський Юрій. Україна отримає доступ до фінансування цифрових проєктів ЄС на €6 млрд. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-otrimala-dostup-do-6-mlrd-na-finansuvannya-tsifrovikh-proektiv-za-programoyu-es-tsifrova-evropa-05092022-8111>
5. Тернова Світлана. Роботу ЕКОЗ адаптовано до воєнного стану, аптекам – приготуватися до нововведень. URL: <https://thepharma.media/uk/business/29368-rabota-esz-adaptirovana-k-voennomu-polozeniyu-aptekam-prigotovitsya-k-novovvedeniyam-30052022>

### ***Івановський Віктор Віталійович***

аспірант 1-го року навчання ОП «Політологія»

кафедри політичних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»

## **ЕКОНОМІЧНА ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕПОХИ**

У сучасних політичних дослідженнях проблема демократії посідає одне із чільних місць. Повною мірою це відноситься також до української політичної науки, де усебічним дослідженням демократії присвячено значну кількість праць. Так, в українському сегменті пошукової системи вільного доступу Google Scholar презентовано більш ніж 58 тисяч посилань на статті, назви яких містять слово «демократія». Серед найбільш згадуваних: «ліберальна», «електоральна», «політична», «соціальна», «реперзентативна», «пряма», «мітінгова», «цифрова» демократія. Можна стверджувати, що така популярність демократії, як предмету наукового інтересу, віддзеркалює високу суспільну зацікавленість. Адже, пошукова система «Google» містить мільйони згадувань демократії у різноманітних контекстах – від історії до політики, від культури до менеджменту, від релігії до мистецтва.

м. Одеса, 23 березня 2023 р.

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції  
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»